

Internationellt temanummer

Månadens profil - Hans Allan Löfberg

Hans Allan Löfberg är civilingenjör, teknisk fysik, och kom efter några år vid FOA till Statens Institut för Byggnadsforskning (SIB) som ansvarig för dagsljuslaboratoriet och senare som chef för dess avdelning "Klimat och installationer".

på denna post blev han CIE:s President för perioden 1999-2003. Han har också varit ordförande i den Svenska Nationalkommittén av CIE under 1985-1998.

Genom kontakter med andra dagsljusforskare i världen fick han tidigt kontakt med CIE, den internationella belysningsorganisationen. Inom CIE har han arbetat först i tekniska kommittéer om dagsljus och sedan CIE:s omorganisation 1983 i dess Division 3 "Interior environment and lighting design". Efter några år som sekreterare i divisionen blev han vald till Vice President Technical, med ansvar för det tekniska arbetet inom alla CIE:s sju divisioner. Efter åtta år

Under Hans Allans tid i CIE:s styrelse utvecklades organisationen kraftigt inom standardiseringsfrågor och blev av ISO utsedd att ansvara för den internationella standardiseringen inom belysningsområdet. Standarder, som utarbetats inom CIE, kan efter ett förenklat omröstningsförfarande inom ISO bli gemensamma standarder.

När CEN bildades och började skriva europastandarder inom belysning deltog Hans Allan under flera år som svensk representant och var samtidigt ordförande i den belysningskommitté som bildats inom SIS. Han medverkade också till att det blev en överenskommelse mellan CIE och CEN om samarbete.

Under de senaste åren före sin pensionering engagerade sig Hans Allan och en kollega vid SIB i flera IEA- och EU-projekt om dagsljus och energibesparing. Det gällde att inte bara studera den rent tekniska energibesparingen utan också att studera hur användarna upplevde och använde de olika tekniska systemen. Om en användare inte förstår eller gillar tekniken kommer han att låta bli att använda den eller rent av sabotera systemen och all möjlighet till energibesparing försvinner..

COMMISSION INTERNATIONALE DE L'ECLAIRAGE
INTERNATIONAL COMMISSION ON ILLUMINATION
INTERNATIONALE BELEUCHTUNGSKOMMISSION

Den internationella belysningsorganisationen CIE grundades 1913 och bedriver forsknings-, utvecklings och standardiseringsarbete inom de flesta områden med anknytning till ljus och belysning.

Under de senaste åren har standardiseringsarbetet blivit allt viktigare och CIE är ISO:s organ för internationella standarder inom belysningsområdet.

CIE har idag 36 medlemmar, de flesta från Europa, men alla världsdelar är representerade. I varje medlemsland finns en nationalkommitté som äger en röst vid möten med General Assembly, CIEs högsta beslutande organ. General Assembly samlas vartannat år och utser CIEs styrelse och fastlägger verksamhetens inriktning.

CIE:s arbete bedrivs i sju olika divisioner med specificerade arbetsområden. Det

huvudsakliga arbetet utförs i divisionernas tekniska kommittéer.

Vart fjärde år håller CIE en internationell kongress, den senaste 2007 i Beijing, varvid dels den gångna fyraårsperiodens arbete redovisas och dels det ges möjlighet för forskare och praktiker att presentera sina arbeten inom varierande områden. Mellan kongresserna hålls midterm meetings, då CIE:s generalförsamling sammanträder för behandling av övergripande frågor. Vid dessa möten utses formellt de funktionärer som kommer att tillträda vid följande CIE-kongress två år senare. Midterm meetings hålls ofta i anslutning till en lokalt anordnad belysningskonferens. Senaste midterm meeting hölls i Budapest i slutet av maj 2009. Därutöver arrangerar CIE regelbundet expertseminarier kring olika aktuella teman.

CIEs huvudkontor, Central Bureau (CB), finns i Wien. CB presenterar regelbundet CIE News på nätet där arbete i tekniska kommittéer och divisioner redovisas. I CIE News annonseras också alla CIE-arrangemang liksom många internationella konferenser av intresse för CIE:s intressenter. Tekniska rapporter, standarder, rekommendationer och proceedings från konferenser och seminarier produceras och distribueras från CB.

Den svenska medverkan i CIE-arbetet sker genom Svenska Nationalkommittén för CIE. Nationalkommitténs kansli är förlagt till Ljuskultur som sköter administrationen av Sveriges medverkan i CIE och distribuerar information om CIE till intresserade. CIEs publikationer kan köpas från Ljuskultur men också direkt på nätet.

En mer detaljerad information på engelska om CIE finns på ceebels hemsida. Dessutom finns en omfattande information om CIEs löpande verksamhet i de olika divisionerna tillgänglig på Internet med adressen <http://www.cie.co.at/ciecb/>.

/ Tommy Govén

Internationella konferenser med inriktning på belysning

Monica Säter från Avdelningen för belysningsvetenskap vid Tekniska Högskolan i Jönköping refererar kort och tipsar om från några internationella konferenser

I maj 2009 hölls en CIE konferens med inriktning på LED i Budapest, Ungern. Monica Säter, JTH deltog och höll ett anförande kring psykologiska, fysiologiska och visuella responser på ljus.

Konferensen visade upp forskningsresultat med i första hand teknisk inriktning. Mer forskning kring hur tekniken påverkar människan behövs för att säkerställa att de resurser som investeras i utvecklingen av LED-applikationer inte leder till produkter som fungerar negativt för brukarna.

I Berlin hölls den årliga fotobiologiska konferensen. Från Tekniska Högskolan i Jönköping bevakades konferensen

av Mathias Adamsson och Monica Säter. Konferensen delgav resultat från pågående forskningsprojekt som ännu inte är publicerade och visade upp forskning som är genombrott i förståelsen för hur iPRGc fungerar.

American Society for Photobiology höll i somras en konferens i Philadelphia under temat *Lighting Architecture and Human Health*.

Konferensen förmedlade forskning kring sömn och neurofysiologi och gjorde kopplingar till utformning av arkitektur. Konferensen som bevakades av Annika Kronqvist och Monica Säter tog upp frågeställningar som t ex hur man kan bygga för att minska dygnsrytms rubbningar och de följsjukdomar detta medför. En intressant utgångspunkt och ett tungt argument för att utöka användningen av dagsljus.

I Eindhoven hålls den 26-27 oktober en

konferens kring ljus och hälsa.

Mathias Adamsson, JTH deltar från Sverige med en interactive poster med titeln *"The Impact of Lighting Conditions on Health and Psychological Well-being"*

I mars 2010 håller CIE en konferens i Wien om energieffektiv belysning. Konferensen kan bli en intressant kraftsamling av forskningsresultat som visar vägen för den framtida energieffektiva belysningsanläggningen.

Den 23 november kommer besked om vilka som kommer att ges möjlighet att medverka.

/Monica Säter

Välkommen in
på ceebels hemsida!

Där finns information om forskningsprojekt inom energieffektiv belysning, intressanta länkar, kalendarium och mycket annat!

www.ceebe.se

resultat från projektet Minskad energianvändning med hjälp av ny algoritmisk ljusstyrning under titeln: *The influence of ambient lighting on pupils in classrooms - considering visual, biological and emotional aspects as well as use of energy*, som är ett samarbetsprojekt mellan Lunds Universitet, The Bartlett University College, London och Fagerhult AB.

För den som vill veta mer finns alla presentationers titlar på konferensens hemsida www.luxeuropa2009.org.tr Konferensproceedings finns i två volymer som kan lånas från Miljöpsykologi vid Lunds Universitet. Finner ni något intressant är det bara att ta kontakt med undertecknad.

Avslutningsvis vill jag ge arrangörerna av konferensen en stor eloge. Inte nog med att man hade simultantolkning vid sessionerna, tiderna hölls perfekt och all apparatur fungerade bra, och personalen var mycket vänlig och tillmötesgående vilket gjorde konferensen mycket lyckad!

/Thorbjörn Laike

Lux Europa 2009 – ett möte mellan öst och väst

I början av september arrangerades den 11:e Europeiska belysningskonferensen av den turkiska nationalkommittén för belysning vid Bosporens strand i Istanbul. Omkring 300 konferensdeltagare och drygt 100 presentationer i två parallella sessioner och ytterligare ett 30-tal posters utgjorde kärnan i konferensen vars tema var Belysning och miljö.

Vad innehöll då konferensen? Det första man kan säga är att den vetenskapliga kvaliteten var hög hos de allra flesta bidragen. Bland annat fanns en medarbetare till Berson på plats, Motoharu Takao från Japan, som hade en posterpresentation benämnd *Polychromatic properties of the pupillary light reflex in human subjects*. En annan mycket intressant presentation rörande ljusets icke-visuella effekter gavs av Marilyn Anderson från MIT som tillsammans med sin kollega Sharon Gochenour hade

studerat *Circadian effects of daylight in residential environments*.

En liten lustig historia var när jag gick för att lyssna på en poster-presentation av Hillevi Hemphälä, och det visade sig då att vi har våra kontor på hemmaplan lokaliserade i husen bredvid varandra. Ibland måste man åka till Istanbul för att få veta var ljusforskning i Sverige bedrivs.

Den snabba tekniska utvecklingen inom belysningsområdet berördes i flera presentationer. Vid sessioner som behandlade energieffektivitet fanns ofta två eller flera studier rörande LED, och OLED med. Det är nu viktigt att samla all den information som finns för att kunna göra bra bedömningar av såväl effektivitet som funktion hos de nya ljuskällorna. Viktigt är också att flera oberoende forskare tar sig an uppgiften. Just nu är det ofta olika upplägg på studierna och ibland handlar det om utomhusbelysning och ibland om inomhusmiljöer. Det behövs flera studier som har ett likartat upplägg för att säkra slutsatser skall kunna dras.

Från en svensk horisont kan nämnas att Tommy Govén fungerade som ordförande för en session rörande energieffektiv belysning och från programmet energieffektiv belysning presenterades